

SZATHMÁRI GÁBOR

KELLETT HOZZÁ A SZTRÁJKKÉSZÜLTSG!

Megállapodás – vállalható eredménnyel

Sikerült! Az Egységes Közszolgálati Sztrájkbizottságnak hosszú hetek kemény tárgyalásaival sikerült elérnie, hogy a kormány megváltoztatta eredeti álláspontját, s a kétéves bérfagyasztás szándéka ellenére *a semmi helyett mégis lesz keresetemelkedés a közsférában az idén, és 2008-ban is*. A sikerben része van több tényezőnek és nagyon sok közszolgálati dolgozó közös kiállásának.

Kétségtelen, hogy első helyen kell említenünk a különböző konföderációkhoz tartozó közszolgálati szakszervezeteknek azt a példátlan összefogását és egységét, amely a rendszerváltás óta először bontakozott ki Magyarországon.

A siker másik fontos kovásza volt az a széleskörű *szolidaritás*, amely hazai és külföldi szakszervezeti szövetségektől, szakmai szakszervezetektől folyamatosan áradt az Egységes Közszolgálati Sztrájkbizottság tárgyaló delegációjához. Csak a legnagyobb elismerés hangján szólhatunk azokról a vasutasokról, akik – annak ellenére, hogy ők már túl voltak a saját bérharcukon, teljesültek a követeléseik – a közszolgálati dolgozók érdekében szolidaritási sztrájkot vállaltak február 21-re. Készségüket nyilvánították arra, hogy a figyelmeztető sztrájk két órája idején fél órára az egész országban megállítják a vonatokat.

Az eredmény részesei a követelések mellett *bátran kiálló közszolgálati dolgozók*, akik az elbocsátások, létszámcsoökkentések, munkahelyi átszervezések, összevonások fenyegető légkörében is vállalták, hogy szükség esetén részt vesznek a sztrájkban.

És elismerést érdemel a *sztrájkbizottság*, amely a tárgyalásokon kitartó következetességgel, fáradhatatlanul, szinte centiről centire haladva lépdelt előre a megállapodáshoz vezető keskeny úton.

Siker vagy megalkuvás?

De alig száradt meg a tinta a megállapodást rögzítő aláíráson, máris ellentétes vélemények feszültek egymásnak az egyezségről.

Siker vagy megalkuvás? Lefeküdtek-e a szakszervezetek a kormánynak? Lehetett volna-e többet, jobb egyezséget kipréselni a kormányból az ország jelenlegi viszonyai között? Sokféle vélemény kering ma is a közbeszédben – és a szakszervezeti tagság körében is – a megállapodásról, amelyet az Egységes Közszolgálati Sztrájkbizottság írt alá a kormánnyal 2007. február 19-én. A nem ritkán egymásnak is ellentmondó, olykor a megalapozatlan vádaskodástól sem mentes megítélések sokféleségén nincs mit csodálkozni. Sokfélék vagyunk, és nem egyforma élethelyzet, nem azonos szemlélet, vérmérséklet irányítja a véleményünket.

A megállapodást bíráló észrevételek egyfelől figyelmen kívül hagyják a szakszervezetek által ugyan elutasított, de kormánydöntéssel elfogadott és az Európai Unió által szigorúan ellenőrzött *konvergencia program* létét. Ez a program azt tartalmazza, hogy a közsférában – eltekintve a kötelező soros előlépésektől – 2007-ben és 2008-ban nem kerülhet sor a keresetek növelésére. Az ezzel szembeni fellépés vezetett a sztrájkbizottság létrehozásához, illetve a sztrájkkészültséghez.

Mások az egyezés megszületését követő első percekben adtak hangot csalódottságuknak. Akkor, amikor a megállapodás hiteles szövege még nem jutott el hozzájuk és csak a sajtóban megjelent, esetenként pontatlan vagy rosszul értelmezett részinformációk alapján alakították ki véleményüket.

De akadnak – sajnos még szakszervezeti vezetők is –, akik ilyen vagy olyan okból, eleve azt az álláspontot képviselik, hogy „ezekkel” (mármint a kormánnyal) nincs mit egyezkedni, sztrájkolni kell ellenük, nem alkudni velük.

Lépésről lépésre

Az Egységes Közszolgálati Sztrájkbizottság és a kormány képviselői közötti tárgyalás-sorozatnak két jól elkülöníthető szakasza volt. Az első szakaszban a kormányzat emberei visszatérően azt hangoztatták, hogy 2007-ben *két forrásból adódik a közszolgálati keresetek emelkedése*. Egyrészt 2006-ról áthúzódó mintegy 3 százalékos automatizmus érvényesül, másrészt a fenntartóknál, az önkormányzatoknál és más költségvetési intézményeknél meglévő *belső tartalékokat* mozgósítani lehet. A közsférában e két forrással érhető el a versenyszféra számára született OÉT-megállapodás szerinti 5,5-8 százalékos ajánlott bérnövekedés alsó határa, azaz az 5,5 százalékos keresetemelkedés. *Hosszú ideig semmiféle pluszforrásról nem volt hajlandó tárgyalni a kormány*. Ragaszkodott ahhoz, hogy 3 százalékot jelent a 2006. április 1-jétől megvalósult béremelés áthúzódó hatása, és minimum 2-3 százalékos belső tartalékot fel lehet támi a különböző külső megbízások megszüntetésével, a racionális létszámgazdálkodás – értsd: létszámcsoökkentés – érvényesítésével, a takarékos dologi kiadásokkal, az ügymenetek, feladatok átszervezésével. Ez azonban szerintünk mind olyan bizonytalan, mint a kutya vacsorája.

Addig jutott el a kormányzat, hogy felvállalta volna: az első negyedév vagy az első félév eredménye után megnézik, mit hozott az áthúzódó hatás és a belső tartalékok feltárása. Ha ez a két elem nem biztosította volna az 5,5 százalékos keresetemelkedést, akkor lehetett volna visszatérni az esetleges keresetpótlásra. Ez nagyon szilárd álláspontja volt a kormánynak a 2007-es költségvetés elfogadásáig.

Az idén januárban lehetett tapasztalni némi elmozdulást ettől a merev pozíciótól. Többszöri tárgyaláson ugyanis a sztrájkbizottság világossá tette, hogy *2007-ben kifizetendő pluszpénz nélkül nincs megállapodás, és sztrájk lesz*. A sztrájkbizottságnak az volt az álláspontja, hogy az idejű kereseteket mindenképpen növelni kell valamilyen többlettel, mert a reálkereset-csökkenés e nélkül – bármilyen trükkel számolják is a 2006-os béremelés áthúzódó hatását – akár a 10 százalékos is elérheti a közsférában, de átlagosan legalább 8 százalékos keresetvesztéséget mindenképpen jelentett volna.

A végeredmény így sem küszöböli ki teljesen a keresetek reálértékének csökkenését. A sztrájkbizottságnak *tudomásul kellett azonban vennie, hogy 2007. a megszorítás éve mindenkinek*. Még a nyugdíjasok és a versenyszférában dolgozók többségének is áldozatot kell hoznia. A tárgyaló delegáció ezért vállalta azt a kompromisszumot, hogy lemond az eredeti követeléséről, *a közszolgálati keresetek reálértékének megőrzéséről. A megállapodás volt*

ugyanis a cél. Be kellett látni, hogy a reálkereset megőrzését akár-hány napos vagy hetes sztrájk árán sem lehetett volna elérni, miután nemzetgazdasági szinten is reálkereset csökkenés fog bekövetkezni az idén.

A február eleji tárgyalásokon már elvi egyetértés volt abban a kormány és a sztrájkbizottság képviselői között, hogy pluszforrás kell a közszolgálatban. Abban is elvi egyetértés alakult ki, hogy az ország érdeke elkerülni a konvergencia program jelentős sérülését, felpuhulását. Egy eladósodott és bizonytalan államháztartású ország nem kapja meg a kínáló EU-forrásokat. Az EU-pénzek elvesztése azonban nagyon súlyos következményekkel járna. Az ennek tudomásulvételével járó kompromisszumot tehát a jövő érdekében kikerülhetetlenül meg kellett kötni. Természetesen figyelembe véve az áldozatvállalás még elviselhető szintjét.

Imponáló kiállítás a sztrájkbizottság követeléseivel

A tárgyalásoknak ebben a befejezéshez közeli, de még nem mindenben egyezséget ígérő szakaszában került sor február 15-én Budapesten a közszolgálati szakszervezeti fórumra. Erre a lelkes demonstrációra – amelyen a közgyűjtemények, közművelődési intézmények dolgozói is szép számban voltak jelen – még nagyon nagy szükség volt ahhoz, hogy a kormány belássa: további engedményeket kell tennie ahhoz, megszülethessen a megállapodás és elkerülhető legyen a sztrájk. Ezen az imponáló egységet tükröző, felforrósodó hangulatú demonstráción dr. Szabó Endrének, az Egységes Közszolgálati Sztrájkbizottság vezetőjének kényszerű távolléte miatt helyette hárman mondták el gondolataikat a kormány képviselőivel folytatott tárgyalások addigi alakulásáról.

Varga László az Országos Közszolgálati Érdekegyeztető Tanács (OKÉT) munkavállalói oldalának ügyvivőjeként, Kónya Péter a sztrájkbizottság kormánnyal tárgyaló delegációjának tagjaként, Fehér József pedig a sztrájkbizottság operatív bizottságának elnökeként ismertette a helyzetet, a kétórásra tervezett február 21-i figyelmeztető sztrájk előkészületeinek állását. Utánuk a sztrájkbizottságot létrehozó szakszervezeti konföderációhoz tartozó szakmacsoportok egy-egy képviselője szólalt fel. A közgyűjteményekben, közművelődési intézményekben dolgozók nevében Földiák András, a Magyar Művelődési Intézet és Képzőművészeti Lektorátus fejlesztési igazgatója mondta el gondolatait a szakma gondjairól és arról, miért támogatják a sztrájkbizottság követeléseit.

Földiák András

Az összehívások kísértete járja be intézményeinket

Kísértet járja be ma a közgyűjteményeket, közművelődési intézményeket. Az összehívások kísértete. Szakmai indokoltság nélkül mindent mindennel össze kell vonni. Az ifjúsági parkot a helytörténeti gyűjteménnyel, a múzeumot a könyvtárral és a művelődési házzal. Ha egy szóval jellemeznénk a helyzetet, összehívásnak mondhatnánk, ha kettővel, akkor összehívás és csökkentés lenne a neve. Három összehívott intézmény munkatársainak száma ugyanis kevesebb, mint ahányan a három közül a legnagyobbban dolgoztak.

Természetesen elképzelhető ésszerű, a párhuzamosságokat valóban megszüntető összehívás is, de ilyenről eddig én nem tudok. Előfordul, hogy teljesen eltérő funkciójú intézményeket próbál összegyűjteni a létszámmal, működési költséggel, négyzetméterrel mindenáron takarékoskodás szándéka. Egy könyv-

tár munkarendje például egészen más, mint egy este dolgozó, és sokkal nyugtágosabb művelődési házé. Valamelyik funkció előbb-utóbb kikerülhetetlenül csorbul. Ebből mindenképpen óriási kár keletkezik. Sajnos, 10-15 év óta már tart ez a sorvasztás, csökkentés, amely lényegét tekintve az ágazat lappangó tönkretételének folyamata. Ez nagyon sok településen lassan eléri vagy elérte azt a határt, amikor már valójában nem beszélhetünk a feladat ellátásáról, tehát megszűnik egy-egy funkció a sok közül.

Bács-Kiskun megyében nemrég felmérést végeztek az összes ott dolgozó közművelődési szakember körében. Kiderült, hogy több mint 60 százalékuk a városokban dolgozik. Mintegy 200 falura jut a 40 százalékuk. Magyarul nagyon sok faluban senki nincs. A helyzet javításához semmiféle kormányzati támogatást vagy szakmai segítséget még jelképszerűen sem kapunk. Az intézmények pénzgazdálkodásának alapját a közművelődési normatív támogatás adja. Ez is hosszú évek óta apad. Most megint csökken valamelyest, szerencsére nem jelentősen. Ennek a képnek ellentmond az Oktatási és Kulturális Minisztérium több vezetőjének nyilatkozata: ha végigmennék egy falu főutcáján, akkor percekben belül négy kulturális intézménnyel lehet találkozni. Egyik oldalon a művelődési ház, vele szemben a falumúzeum, aztán a könyvtár, utána a Teleház. Ilyen falu sajnos rendkívül kevés van az országban. Annál több olyan, ahol nincs miből fenntartani a művelődési házat. De a minisztériumunknak ilyen és ehhez hasonló megjegyzései feltehetően hozzájárultak a mostani összehíváshullámhoz.

Ilyen körülmények között mi örömmel üdvözljük, és teljes mértékben támogatjuk az Egységes Közszolgálati Sztrájkbizottság követeléseit, csatlakozunk a sztrájkhoz. Nagyszerű érzés tudni, hogy a közszféra egységesen lép fel február 21-én. Nekünk is meggyőződésünk, hogy csak az egységes fellépés hozhat eredményt, segíthet követelményeink elfogadásában.

Az igazsághoz tartozik, hogy az egyetértés és a támogatás mellett nagyon sok aggály is elhangzott a sztrájk meghirdetése óta. Vajon a figyelmeztető sztrájk révén el tudjuk-e érni követeléseink teljesítését – kérdezték nem kevesen. Kollégáink egy része nem bízik a sikerben. A bizakodók arra figyelmeztettek, hogy nagyon fontos lenne erősíteni a lakosság közszolgálatok és az ott dolgozók iránti bizalmát, a céljaink értelmét egyszerű, közérthető szavakkal, röplapokon, rendezvényeken megmagyarázni a szolgáltatásainkat igénybe vevőknek. Attól tartunk, hogy a figyelmeztető sztrájk nem lesz elégséges a siker eléréséhez, ezért készek vagyunk más demonstratív akciókkal folytatni a megállapodás kikényszerítését. De a művelődési házak és a könyvtárak abban is partnerek lennének, hogy a lakosságot minél szélesebb körben tájékoztassuk helyzetünkről, gondjainkról és érveinkről.

*

A felszólalások után a fórum résztvevői közfelkiáltással, lábdübörgéssel, zúgó tapssal adták jelét, hogy egyetértenek azzal a figyelmeztető sztrájkra felhívó kiáltvánnyal, amelyet a közszolgálatban dolgozókhoz, a kormányhoz és az ország lakosságához intézett a fórum.

Az egyezség

Tisztázandó, hogy nem berről, hanem keresetről született az egyezség. Ez a különbségtétel fontos, mert sokan béremelést vártak, méghozzá bértáblába építve. A konvergencia program szigorú követelményei miatt azonban a közszolgálatban erre most nincs lehetőség. A kereset azonban az erre az évre járó és 2008. ja-

nuár 16-án esedékes 13. havi bér felének idei kifizetésével mégis emelkedhet valamelyest. Azért van lehetőség erre a csavaros megoldásra, mert a 13. havi bér fedezetét tartalmazza a konvergencia programra épített 2007-es költségvetés, tehát a Brüsszelnek tett takarékoskodási ígéret nem sérül a kifizetésével.

A megállapodás tartalma:

1. 2007-ben átlagosan 6,65 százalékos keresetnövekedés valósul meg a közszférában. (Ezen belül a július 1-ejétől hatályba lépő havi 8,3 százalékos keresetkiegészítés az éves kereseteket 4,15 százalékkal növeli). Ezt 76 milliárdos nagyságrendben törvényi garancia mellett a központi költségvetés tartalékából biztosítja a kormány oly módon, hogy ebből a megfelelő részt valamennyi közszolgálati munkáltató, minden intézmény, önkormányzat, az OEP pluszforrásként kapja az Államkincstártól. Ezért nem járhat létszámcsökkenéssel e pluszösszeg kifizetése.

A keresetkiegészítés illetményrendszerbe foglalását a kormány erre az évre nem tudta vállalni. A sztrájkbizottság ezt azazal az indoklással fogadta el, hogy egyrészt egy ilyen megoldás számottevő áthúzó hatást jelentene a jövő évre, másrészt azoknak, akik az illetményrendszerek minimuma fölött állnak, ez a megoldás csak kismértékű keresetnövekedést jelentene, helyenként nem is lenne érzékelhető hatása.

2. 2008. január 16-án mindenki megkapja a 2007. jogszerző év után járó 13. havi illetményének fennmaradt felét. A konvergencia program teljesülése esetén ezt még az első félév során további félhavi juttatás – mint a teljes 13. havi illetmény „visszapótlása” – egészíti ki. Ez éves szinten 4,15 százalékos keresetnövekedést generál. (A visszapótlás időpontját a további bértárgyalások során kell majd rögzíteni.)

3. 2008-ban (a 2007. évi szabály folytatásaként) többletjuttatás formájában mindenki megkapja az aktuális egyéni illetménye 8,3 százalékát januártól decemberig. (A kormány nem zárkózik el ennek illetményrendszerekbe történő beépítésétől, ez azonban a 13. havi juttatási rendszer feladását jelentené, amit a sztrájkbizottság ilyen módon nem tartott elfogadhatónak.) Államháztartási elszámolási szempontból ez a 2009. január 16-án járó 13. havi juttatás havi bontású előrehozatala.

4. A megállapodás szerint 2009-ben garantáltan legalább 4 százalékkal növekednek a közszolgálati bérek, illetmények. Ez már beépül a bértáblába, illetményalapba. Ugyanakkor 2009-re garantáltan megmarad a 13. havi bér is, amit 2009. decemberében kifizetnek.

A 3. és a 4. pontban foglaltak a későbbi bérszinteknek csak a minimumát jelentik. 2008-ról és 2009-ről az OKÉT keretein belül folyó későbbi tárgyalásokon fogunk megállapodni, amelyek 2007 augusztusában kezdődnek.

5. Megőrződik a 13. havi juttatás! Köztudott, hogy a közszolgálatok tervezett reformjának előkészületeiről kiszivárgott (vagy kiszivárogtatott?) elképzelések lenyelték volna az alanyi jogon járó 13. havi bért és minőségi premizálásra használták volna fel. Tehát kevesek kaptak volna belőle nem keveset, a többség pedig semmit. Ennek a rémálomnak most vége szakadt. A megállapodás 8. pontja egyértelmű: „A tárgyaló felek megállapodnak, hogy 2009-től — először 2009 decemberében — az eddig tárgyévét követő év január 16-án fizetendő 13. havi illetményt a tárgyév decemberében kell fizetni.”

Kölcsönös kompromisszumok

Az egyezség tehát megszületett. Nem kompromisszumok nélkül, de a körülményekhez képest jó eredménnyel.

A kormány kompromisszum-vállalása:

– Elállt attól a szándékától, hogy nem ad pluszforrást a közszolgálat idei és jövő évi keresetemeléséhez.

– Beleegyezett a 13. havi bérek 2007-ben és 2008-ban történő előrehozásába.

– Beleegyezett abba, hogy a 2006. április 1-ejétől hatályos közszolgálati béremelés 2007-re áthúzó hatását ne 3, hanem csak 2,5 százalékkal vegyék számításba a keresetemelkedésben.

– A megállapodást aláírva kötelezettséget vállalt a 13. havi bérek fenntartására és 2009-től a tárgyévi kifizetésére. (A megállapodás 8. pontja.)

– Vállalta a havi előlegként 2007-ben és 2008-ban előrehozva kifizetett 13. havi bérek későbbi visszapótlását.

A sztrájkbizottság kompromisszum-vállalása:

– Elállt a közszolgálati reálbérek 2007-ben történő megőrzésének követelésétől.

– Beleegyezett, hogy 2007-ben és 2008-ban (a konvergencia programnak megfelelően) nem illetményrendszerbe épített béremelésre, hanem csak keresetemelésre kerül sor. (De ez központi forrásból történik minden közintézményben, és ezen a címen nem lehet létszámot csökkenteni.)

– Egy tized százalékot engedett abból a követeléséből, hogy 2007-ben a versenyszférának ajánlott 5,5 és 8 százalék közötti béremelés középarányosa, tehát 6,75 százalék legyen a keresetemelés a közszolgálatban. Így a 2006. április 1-ejétől hatályos közszolgálati béremelés áthúzó hatásként 2,5, a 13. havi bér előrehozásából éves szinten 4,15 százalék adja ki a közszolgálat átlagosan 6,65 százalékos keresetemelését.

Kölcsönösen ennyi engedmény kellett ahhoz, hogy mindkét fél aláírhasa a megállapodást.

Őrizzük az egységet

Akkor tehát vége a kemény küzdelemnek? Szó sincs róla. A szakszervezetek emberei nem dőlhetnek hátra a székükben, mert éberségükre (ne féljünk a szótól) és az elmúlt hónapokban mutatott bátor kiállásukra változatlanul szükség van. Máris folytatódnak a további, rendkívül feszített és küzdelmes tárgyalások – ezúttal ismét az Országos Közszolgálati Érdekegyeztető Tanácsban – a közszolgálati jogviszonyok tervezett reformjával érintett fontos ügyeinkről. A jubileumi jutalom, a végkielégítés, a felmentési idő, a bértábla, az alanyi jogú előmenetel és más kemény érdekképviseleti munkával szerzett jogaink sorsáról. Ezek országos szintű párbajok lesznek, de a munkahelyeken is bőven ad tennivalót a megállapodásban foglaltak végrehajtásának ellenőrzése. A megvalósulásra pedig csak az ad garanciát, ha létrejönnek a helyi megállapodások is. Különösen azokon a munkahelyeken fontos ez, ahol nem csak közszolgálati jogviszonyban látnak el közszolgálati feladatokat. Akiket már átsoroltak a Munka Törvénykönyve szerint alkalmazottnak, vagy az egész feladatot kiszervezték, azok ügyeit kollektív szerződéssel védhetjük meg. Ezekben a helyi megállapodásokban kell biztosítékokat teremteni arra, hogy az ő keresetnövekedésük is megfeleljen az OÉT-megállapodásban ajánlott 5,5 és 8 százalék közötti mértéknek.

Az összekapaszkodásra, az egységre, a közös fellépésre változatlanul szükségünk lesz!